По конфіскаті — наклад другий.

Ч. 50 (204). Львів, второк 6. березня 1923. Почтову належність оплачено гуртом. Рік II.

Громадський Вістник

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.

Конто почт. щад. 143.322.

Адреса для телеґрамів Громадський Вістник Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 12000 Мп.

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лір, Німеччині 18 000 н. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон., Румунія 100 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 18000 мп. Зміна адреси 500 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

Ціна примірника 500 мп.

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО РАНО.

ВИДАЄ: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Львів, 5. березня 1923.

Справа Сх. Галичини вирішується!

Так довго володжена і постійно відсувана як міжнародніми чинниками, так і з погляду міжнародного — актуальнійшими, а по своїм розмірам і обємі більшими квестіями повоєнної доби справа Сх. Галичини по всім признакам входить на шлях вирішення. Рада Амбасадорів від кількох днів займається справою східних границь Польщі та справою Сх. Галичини зокрема. По донесенням польської преси до 10 днів ця важлива квестія на пограничу Середньої Европи і европейського Сходу має завершитися якимсь вирішенням.

Наші міркування на цю тему матимуть ту слабшу сторону, що ми віддані на ласку й неласку односторонніх польських інформацій, які з природи річи йдуть по лінії польських бажань, а тим самим далеко відбігають від дійсного стану справ. Тому-то як в кождій справі, так особливо в цій просимо наших читачів мати на увазі цю принціпову замітку.

Отже по польським звісткам Рада Амбасадорів поручила міжсоюзній військовій Раді під проводом марш. Фоша а властиво комісії експертів під проводом Ляріши представити на найблизчому засіданню свій звіт в справі східних границь Польщі. Польські державні чинники бажали би собі такої полагоди цеї проблєми, яка санкціонувала би односторонній рижський трактат, трактат, що без співділання, а навіть без засягнення думки заінтересованого населення — роздвоїв одноцілу українську національну територію. Крім того, не вважаючи на те, що справа Сх. Галичини є міжнародньою проблємою, що суверенні права над нею на основі сен-жерменського договору належать великим державам Антанти, що згідно з постановами севрського договору переведено за обовязуючими підписами держав Антанти тимчасове розмежування між Сх. Галичиною — як окремою правнодержавною одиницею — і польською республикою, не вважаючи на проведену дня 8. грудня 1919 р. Найвищою Радою Мира східну межу Польщі, поза котрою найшлася Східна Галичина без кількох західних повітів, поминаючи всі ці постанови, польська дипльоматія інтерпретує і впоює в свою хоробливу суспільність, немов то рижський трактат остаточно вирішив справу Сх. Галичини в користь Польщі. Та збоченість цеї дивоглядної інтерпретації здементував другий рижський контрагент — Совіти, заявляючи й підкреслюючи, що Совіти заключенням рижського трактату визначили тільки західні границі Совітської Спілки, що не покривається з означенням східних границь Польщі, особливо не вирішує долі території, якою не може розпоряджатися ані Сов. Спілка, ані Польща, бо ця територія була власністю б. австрійського цісарства і перейшла під суверенність Антанти. Колиб така польська політична софістерія могла де-небудь найти апробату, то небавом дійдемо до таких гумористичних парадоксів, що нпр. Польща і Румунія будуть заключувати трактати що до поділу Конґа, або Заганґесових Індій.

Поки-що, хоч в багатьох справах повоєнний спосіб думання виказує просто божевільні виверти, польська інтерпретація рижського трактату як цілости ніде не стрінулася з апробатою хоч би одної компетентної в тій справі держави. Союз Народів не виявив найменшої податливости на заходи б. польського міністра закор. справ К. Скірмунта і відмовився зареєструвати рижський трактат. Тим самим держави, заступлені в Союзі Народів, признали позитивно,

Це становище великих держав засвідчив привселюдно, Льойд Джордж, вказуючи, що на межі Середньої й Східної Европи постійно істнує **пливкий стан**, иншими словами, що рижська лінія являється ідеальною лінією, як нпр. фільософія Плятона. Що більше! Навіть самі контрагенти уважали й уважають ту лінію нестійною, уважають створену границю рухомою, конечно провізоричною. Це виявилося хоч би в тім, що її кілька разів, від хвилі врочистого підписання й проголошення, переступали узброєні ватаги з одного й другого боку.

І тепер Рада Амбасадорів, члени котрої одержали вже інструкції своїх урядів, приступила до розважування і вирішування справи східних границь Польщі під кутом несанкціонування рижського трактату — мовляв — тому, щоби тим способом не признати уряду Совітів. Одначе на внесення Франції, теперішньої польської союзниці, мається визначити східні границі Польщі по лінії границь тогож трактату, що не є ідентичне з його визнанням. Біда тільки в тому, що ця, сиґналізована польською пресою гранична лінія різко розходилась би з лінією з 8. грудня 1919, себ то з офіційно принятою Найвищою Радою тзв. лінією Керзона. Як з цеї сліпої вулиці вийде Рада Амбасадорів, котра в свойому заложенню являється органом до поручених їй справ Найвищої Ради, виявлять найблизчі дні. До тогож проти закріплення рижського трактату заявляється російська політична еміґрація, себ-то ті чинники Росії, які вважають Францію своєю передвоєнною і воєнною союзницею. Цього голосу не може знехтувати Франція, котра в недалекій будуччині рахує на віднову старого французько-російського союза. Вихід із створеного положення може бути **тимчасово** хіба такий, що офіційно буде ще раз заакцептована лінія Керзона, а відносно території на схід від неї, до часу повороту Російської Федерації до европейських взаємин, — Польща буде наділена окремим мандатом.

В справі східних границь Польщі, як і в справі Сх. Галичини ведуться переговори між Парижем і Льондоном, иншими словами: точка тяготи цеї справи лежить в Льондоні, а це в певній мірі дає запоруку, що рішення Ради Амбасадорів не піде по лінії польського імперіялізму.

В зовсім иншому правно-державному становищі находиться Сх. Галичина. Згадана польська інтерпретація рижського трактату починає подекуди згладжуватися і в польській пресі, котра так крикливо реклямувала ту інтерпретацію, бажаючи вмовити є її і в нас, як в Жида хоробу. От „Курєр львовскі“ в ч. 53. доносить про поворот директора департаменту мін. закорд справ Пшездецкого, кажучи, що він їздив до Парижа і Льондону в справі визнання східних границь Польщі, як також в справі Східної Галичини. Значить, польська преса признає, що це дві **відрубні** справи, що вимагають окремого трактування і полагодження. В справі Східної Галичини доносить польська преса, що мабуть наша країна буде признана Польщі із застереженням **спеціяльного автономічного устрою для Східної Галичини**. Ще раз зазначуємо, що таке є донесення Пат-а. Прецеденсом до такої полагоди міг би бути проектований Найвищою Радою Мира **статут для Східної Галичини** в 20. листопаді 1919. р. Одначе польська преса поминає те що той статут має **тимчасовий характер**. Сумніваємося, щоби від цього **основного** заложення, яке не означує польської суверенности над Східною Галичиною, а навпаки задержує окреме правно державне становище Східної Галичини, могла відступити Рада Амбасадорів

Тут підкреслюємо тільки евентуальне становище антантських чинників.

(—ів).

В справі вирішення справи Східної Галичини.

Президія Української Національної Ради післала за підписом през. д-ра Евгена Петрушевича головним державам Антанти дальші матеріяли в справі польської військової бранки у Сх. Галичині. Схарактеризувавши загальне становище, витворене у Сх. Галичині військовим призивом, нота зазначує низку фактичних прикладів із подій на тлі бранки. Називається ряд сел, з означенням їхнього повіту, в яких зайшли випадки того рода, що їх реґіструємо щоденно у нашій ґазеті; також названо імена пошкодованих, як приклад взято села повітів Галич Жовква, Коссів, Перемишль, Перемишляни, Рудки, Рогатин, Скадат і Турка.

З цензурних оглядів не можемо подати в цілости широку ноту, яка кінчиться таким уступом:

Тому нота просить приспішити вирішення державного становища Східної Галичини, та, якщо представники головних держав Антанти не моглиб приступити тепер до вирішення справи Східної Галичини з причини вирішування важнійших проблєм, — уповноважити Раду Союза Народів до вирішення нашої справи.

Пр. 137/23/2. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Громадський Вістник“ число 42. (196) з дня 23. II. 1923. в артикулі під заголовком: „Упадок Европи“ в уступах між словами: а) „мілітаризмом“ і Версальський трактат“, б) „народження Польщі“ і вже з хвилею“. 2) „Преса“ в уступах: а) між словами: „скрахувати“ і „при ріжних народах“, б) від слів: „в пливкому стані Европи“ до кінця. 3) „Спіть герої, спіть“ в цілости. 4) „Дописи з краю“ в уступах між словами: а) „підуть“ і „жандармерія“, б) „кляс“ і „Ось уже“ містить в собі єство злочину з § 65 а) закона карного узнав проте доконану в дни 23. лютого 1923. року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 проц. карн. заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найближчім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 Мп. — Львів, дня 24. лютого 1923.

(Підпис нечиткий.)

Антракт в німецько французькім конфлікті.

Невідкриті досі політичні фальшивомонетчики закепкували собі здорово зі світа. Минулої середи розійшлася по всій пресі Европи і Америки вістка, що американський през. Гардінг має на днях офіціяльно звернутися до французького уряду з предложенням приняти в конфлікті Франції з Німеччиною посередництво Америки. Були навіть і дальші подробиці. Говорилося про те, що Америка зголосить своє вступлення до Союза Народів, що німецько-французький спір буде відданий до вирішення невтральному позємному судови, що після того Німеччина одержить від Америки велику долярову позичку на сплату претенсій Франції і загалом настане в Европі ера мира і ладу.

Тимчасом вся ця історія є звичайною видумкою, яку пустив хтось — не знати, чи в цілях біржевої спекуляції чи може в політичних цілях. В конфлікті Німеччини з Францією з приводу обсади Поруря нішо не змінилося в останньому часі і всі коментарі европейської преси та далекосягаючі комбінації, які з цього приводу роблено — показуються, на всякий випадок, бодай... передвчасні.

На німецько-французький конфлікт слід дивитися тверезо і без лишнього сентименту. Німеччина і Франція — два історичні вороги і як довго будуть жити один біля одного, ніколи не перестануть ворогувати зі собою. Чому воно так — нехай скажуть всі пацифісти і облудні гуманітаристи, які навіть і тепер ще торочать про любов між народами, згоду, Звединені Держави Европи і другі казки для наївних дітей. Франція використовує своє право побідника.

Після першого захвату побідою — скоро у Франції стало ясним, що всі параграфи і артикули вевсайльського договору не ведуть Франції до одинокої цілі, яку вона може мати: до грунтовалого покарання Німеччини. Політичний союз зах. европейських держав званий антантою, виповнивши своє завдання — виборення мілітарної перемоги над осередними державами — розпався і перестав фактично істнувати. Кожда держава пішла своїми окремішними шляхами до своїх державно-політичних цілей. Росія переживає важкий період перетворювання в щось нове і невідоме. Франція розуміє гаразд, що другий раз подібної допомоги, яку найшла в останній світовій війні у своїй великодержавній політиці — ледви чи знайде. Тому Франція сказала собі, як відкрито заявив Клемансо: „У світі є 20 міліонів Німців за багато і нам треба заходитися — цю надвижку над населенням Франції знищити!“ Ось єство французької політики супроти Німеччини.

Хоч як важкий був для побитих Німців версайльський трактат, хоч скільки областей від заходу, сходу і півночи він забрав Німеччині, всеж він лишив майже недоторкненою головну основу економічної німецької сили: її природні вуглеві богацтва на Гор. Шлеську і в ренсько-вестфальському басейні. А вуголь для господарського життя кождої країни так необхідний, як повітря для людини і вода для риби.

Забираючи Німеччині Льотарингію — Франція забрала великі закопи мінеттової залізної руди, які там находилися і заокруглила цим способом свої сумежні залізні области. Але відомо, що мінеттова руда мало видайна і її експльоатація виплачувалася тільки з огляду на високий технічний ступінь гутничого німецького промислу. Благородну залізну руду ввозила Німеччина і в мирових часах у великих кількостях зі Швеції, Еспанії і української области Кривого Рога.

Зате побивала Німеччина всіх конкурентів в сфері вуглевої продукції і головно — на полі коксового вугля. Без коксу не можна випродукувати ні тони стали. А знов не кождий вуголь надається до випалювання його на кокс. Найкраще для цеї цілі надається сорт антрацитового вугля і инші сорти т. зв. твердого, кісткового вугля. Саме такий сорт в непроглядних злогах дрімає у підземеллях вестфальсько-надренської области. Франція поклала тепер на нього свою руку.

По відрахункам знатоків, $^3/_4$ цілої вуглевої продукції Німеччини припадало на ренську область. Решта припадала на область Гор. Шлеська і прочі краї Німеччини. Відрахувавши втрату вугля зі забраної на основі версайльського договору области Саари, далі втрату половини Гор. Шлеська і тепер дорахувавши ще втрату Поруря — матимемо як підсумок втрату буквально всього вуглевого багацтва Німеччини. Трагедія Німеччини лежить хто зна чи не у львиній частині в тому, що її вуглево-залізні области положені майже на окраїнах національної німецької области. Ці области уявляють собою занадто ласий кусок, аби під нинішню хвилину не загострювали жагучих апетитів сусідів з права і ліва. Отже смішно думати, що Франція пішла на военний прохід на правий беріг Рену на те, щоби під голос чиїхнебудь погроз звідсіля назад вибиратися. Франція хоче надренську область тревало до своєї державної области приєднати. І коли події в Европі не обернуться тепер або в найблищому майбуттю в користь Німеччини — нема такої сили, яка моглаб Францію від цього наміру відвести.

Наслідки засованого стану справи вже тепер виходять для Німеччини катастрофічно. Німеччина, світовий доставець вугля — приневолена купувати вуголь в Англії. Твердині надренських німецьких промислових королів: Стіннесів, Круппів, Тіссенів, Кірдорфів і т. д. опустіли. Країна находиться у французькій військовій окупації і всі запорядки французької окупаційної влади вказують на намір Франції: розсістися там на довгий, довгий протяг часу.

Правда, французькі пляни не переводяться легко. Німеччина розуміє ясно, що тут справді йде боротьба на життя і смерть і тому її опір проводиться всіми верствами населення з подиву гідним завзяттям і патріотизмом. Головно — не остає позаду німецьке робітництво, яке нарешті під чужинецькими ударами зачинає помалу виліч[у]ватися зі своїх погубних інтернаціональних наклонів. Та чи такий опір може тривати в безконечність? Ось питання...

Франція рішучо не має доволі фізичних сил, аби обсаджену область під технічно-продукційним оглядом удержати на дотеперішній висоті. Відома річ, що рідний французький промисл сам терпить велику недостачу робочих сил і тому французькі підприємства північно-східних департаментів не працюють по передвоєнній нормі. Щож казати про майбутню необхідність поставити на дотеперішній висоті і надренський промисл. Покищо — одна гутнича печ там погасає за другою і ця область вічних димів, вічної праці і безвпинного руху завмирає.

Колиб теперішний стан потрівав довше і опору Німеччини не можна було ніяк зломити: надренська область мусілаб згодом запустіти. Викинене таким чином робітництво на вулицю мусілоб або загибати, або виемігрувати. І на це рахує Франція. Рахує на те, що інстинкт самозбереження, який безумовно істнує в кождої людини, в крайнім положенню приведе німецьке робітництво надренської области до капітуляції перед Францією і щойно тоді слідувалоб повне завершення далекосяглих французьких плянів. Франція сталась не тільки з мілітарного боку найсильнішою державою на континенті, що важніше, в руках Франції опинилась більша половина всіх залізних закопів і третина вугля цілої Европи. Отже з економічного боку Франція стоялаб без ніякого конкурента.

Нема сумніву, що на такий трівалий стан Англія і Америка ніколи не погодяться. Та — коли це станеться і як? Остання містифікація з буцім сподіваним медіяційним виступом Америки показує, як дуже треба обережно ставитися до всіх подібних, пливучих із німецького джерела вісток.

Очевидно: про останній вислід боротьби між Францією і Німеччиною можна мати ріжні думки і з повним правом сперечатися за правду одної або другої з них. Та це для посторонніх народів не має практичного значіння. Можна критично ставитися до національного вироблення Німеччини, можна вище ставити французький націоналізм над німецький — всеж здоровий розум каже, що французькі пляни по суті нереальні, нездійснимі і фантастичні. Сімдесять міліонового німецького народу, народу, який живе збитою масою в центрі Европи і коли не на полі духової, то в кожному випадку на полі матеріяльної культури стоїть на рівні з другими цивілізованими народами світу — не можна так фізично згнобити, як гадає Франція. І навіть хвилева капітуляція Німеччини чи надренського робітництва ще цеї правди не змінить.

Практичний наслідок для всіх посторонніх народів Европи з французько-німецького конфлікту хіба в цьому, що спутана над Реном політично і мілітарно Франція необхідно мусить шукати в Европі і світі коли вже не за приятелями то хоч за невтральними. Польсько-литовський конфлікт і прихильне для литовської політики становище Франції показують на це цілком виразно. Тут також слід причислити но-

ДЖОН М. СИНДЖ. 3)

Тінь у ярі.

—о—

(Продовження.)

Нора (*лагодить до чаю*). Тут немає такого, що знав би пасти полонинську череду. Хиба люде з Ґлінмелюр, чула я, тай висше біля Ретвене і Ґлін Імеел — такі люде як Пейч Дерсі, Боже прийми його душу. Той знав ходити коло пятьсто овець, а загубив одну з них, тай навіть не числив їх.

Михайло (*неспокійно*): Це той, що то тамтого року зсунувся з глуздів?

Нора: Так, так.

Бурлака (*з жалем*): То був великий чоловік, леґіню, кажу тобі. Не було ягнятка від його овець, що його не знав би, заки назначили його. І він біг відсіля до Доблина міста й не засапався.

Нора (*обертається скоро*) Так, гостю, він був великий чоловік. І чи не красно воно, як від живого чуємо добре слово про вмерлого. А він збожеволів щойно при смерти.

Бурлака: Правду говорю, Боже прийми його душу. (*Застромлює іглу під ковнір жупана й кладеться спати в куті біля печі. Нора сідає при столі. Нора і Михайло спиною до постелі.*)

Михайло (*глядить на неї цікаво*): Чув я, Нора Борк, люде говорили, що Пейч Дерсі, як тільки прийшлося йому йти цею стежкою, вранці чи вечером, усе було зупиниться побалакати з тобою.

Нора (*тихо*): Тай не брехню чув ти, Михайло Дера.

Михайло: Це мабуть тобі так самітно у цій пустці, що мужчин немає тут?

Нора: В самотині також говоримо з людиною, в самотині виглядаємо, як западе вечір — коли знаємо, що це гарна людина. Мене ні вже дитиною будь хто не сподобався, дівчиною була я перебірчива, а тепер, коли я вже жінка, не легко мені хтобудь сподобається. І не брешу я, Михайло Дера.

Михайло (*поглядає, чи бурлака заснув, а потім вказує на мерця*): А тоді ти також була неприступна жінка, як вийшла за нього?

Нора: Якимже життям прийшлося би мені жити, на старість колиб не вийшла за чоловіка з яким-таким ґаздівствввом, з маржиною тай вівцями у полонині?

Михайло (*вдумчиво*): Воно правда, Нора. І мабуть не дурне ти зробила, бо й гарне тут пасовище, хоча й на самотині. Тай гадаю, і він оставив гарну пайку.

Нора (*витягає із кишені панчоху з грішми й кладе її на стилі*): У довгі ночі приходить мені на думку, яка дурна була я тоді, Михайле Дера Бо що мені по ґаздівстві з маржиною і вівцями в полонині, коли сидиш і визираєш крізь двері, як ось тут непричком, тай не бачиш нічого, лише мряки перевалюються долі мочарами, і знову мряки, не чуєш нішо хиба завивання вихру у гиллю звалених дерев, що осталися після великої бурі і рев ручая з дощем.

Михайло (*поглядає на неї неспокійно*): Що це тебе, Нора Борк, вялить цеї ночі? Чув я, що воно трапляється з людьми, що довго жили у далеких горах.

Нора (*викладає гроші на стіл*): Погана, страшна ніч це, Михайло Дера. Тай чи не довго я живу вже в цих самітних верхах, варю для нього і для поросної льохи і печу, як западе вечір? (*рівнодушно укладає гроші у малі купки на столі*). Чи не довго я вже живу тут, як зима так літо, і гарною весною, а поза мною все молоде гарно виростає, а старе минається й каже мені: глянь, на Мару Брієн, вона не була і така величка, (*показує рукою*) а я гарна дівчина, росла; вонаж теперки там із двоїчко дітками, тай третє дасть Бог за місяців три чотирі. (*перестає*).

Михайло (*пересуває три купки грошей*): Тут маємо три фунти, Нора Борк.

Нора (*говорить дальше тимсамим тоном*): Або говорю сама собі: глянь на Пеґі Кейвене, що так гарно знала доїти корови, а це не легко, або спечи коржі, а тепер вона шляється вулицями або сидить у нечистій старій хаті, в роті ні одного зуба, ні розуму, а волося в неї не більше, як моху на шпилі гори.

Михайло: Так це пять фунтів і десять папірків.*) Дійсно гарна сумка... Не такої будеш ти говорити, як вийдеш за молодого леґіня, Нора Борк. А люде на ярмарці говорили, що мої ягнята найліпші. І я добре продав. Бо я не дурень тепер на торзі, коли мої ягнята щось варта.

Нора: Скількиж ти дістав?

Михайло: Двацять фунтів, Нора Борк... Тепер треба буде підождати, аж він спічне собі у Севн Чорчс, а тоді ми візьмемо шлюб у каплиці Ретевене. Я пережену мої вівці на твою полонину, і в головонці нам не буде, як мряки нависнуть

*) Банкнотів англійська держава не випускає. Випускають їх упривілейовані банки. Банкноти видані Ірляндськими або шотляндськими банками, мають вартість лише в Ірляндії зглядно в Шотляндії.

(Докінчення буде.)

во підняті спроби Франції дійти до якогось ладу з большевицькою Росією. Загалом: народи східної Европи, а в тім числі може і наш нарід, могтимуть витягнути для себе з теперішнього політичного положення деяку користь, коли будуть тямити про одну непохитну правду: в міжнародній політиці в останній інстанції рішає про успіх все тільки політика здорових еґоїстичних інтересів нації, скріплена її розумом, завзяттям, крицевою відпорністю і непохитністю та вкінці організованістю виступів на зверх.

Д-р Павло Лисяк.

З Підляша

(Лист до одного з наших громадян.*)

„...Сижу зараз дома під поліційним дозором, як „політична“ особа. Сижу в хаті і умираю з духовного голоду. Села нема — згоріло. Церкви нема, школи нема, положення безнадійне. Замісць того, щоб дати яку небудь користь в освітній справі, сам сижу одрізаний од світу.

На скілько придивляюсь, в цілому повіті нема людей, які-б більше мене володіли українською літературною мовою, знали культуру, сторію, змагання, завдання України та її людей. В силу цього рахую для себе довгом взяти на себе керування освітньою справою в своїй окрузі. Боже!? а шож я могу дати в цім напрямі? — Я, бідний та мізерний учитель! Щож зробити, як нема в нашім краю людей свідомих (звичайно окрім емигрантів-Українців, яких є богато в Бересті). Отже самому треба що небудь робити. Нема тільки матеріялу потрібного до цього. Тому звертаюсь до Вас, Йосипе Гавриловичу, Бога ради допоможіть нам. У Вас самих може валяються старі книжки (так у мене колись було), та може і у приятелів Ваших знайдуться. Отже, будь ласка, весь такий старий книжний хлам нам сюди вишліть. Бажано було-б мати: Історію України, географ'ю, Кобзаря, статистику, історію української літератури, театральні песи для вистав і т. п.

Вся річ в тім, що інтелігенція тутешнього краю, якої є дуже мало, страшенно російської гнилої орієнтації і для того, щоб повести культурно-освітню працю серед тутешнього населення, конче треба переконати і добитись сталих поглядів національного характера у інтеліґенції. Для цієї праці у мене нема нічого, окрім щирого бажання.

У Вас є добрі знавці історії цього краю. Хай хто небудь з них витне таблицю - перечінь діячів і вчених родом з Підляша і Полісся. Це цікаве для оповідань цього краю у відношенні до історії України. Напишіть, забороняє офіційно чи ні польська влада співати „Ще не вмерла Україна“ та вивішувати українського тризубця? Для мене такі дані конче потрібні...“

При волости засновано кооператив, який тільки розвиває свою роботу чисто матеріяльного характеру. Я-ж сюди увійшов для культурної роботи і от це мої перші початки...“

Від Редакції. Допоможім книжкою нашій темній країні. Ласкавих жертводавців прохаємо складати книжки на ту ціль в книгарні Н. Т-ва ім. Шевченка у Львові.

*) Подаємо без змін — як характеристичний документ.

Совітська Росія.

Большевики скликають загально російський церковний собор.

Вище церковне управління Церкви Совітської Росії скликає в Москві в церкві Спасителя на 15. квітня помістний собор. Головним завданням собору є реформа православної церкви відповідно до нових умов життя, увільнення церкви від матеріяльної і ідейної залежности від обєднання світового капіталу й його представників і забезпечення впливу в церковних справах за тими членами церкви, які живуть від своєї продукційної праці. Собор повинен переглянути ціле церковне життя, церковну науку про віру й мораль, богослуження, церковно-парохіяльне управління для того, щоб усунути ті додатки, які були внесені в церковне життя в період підпорядкування церкви капіталові. Членами собору можуть бути священнослужителі й миряне по виборах й по запрошенню на рівних правах. Кожна епархія посилає на собор архієрея, двох священнослужителів або церковнослужителів й двох мирян. Ex officio в соборі мають брати участь всі члени вищого церковного управління й краєві церковні управління українське й сибірське. Опріче того вище церковне управління має право запросити по свойому розсуду для участи в соборі 25 осіб. Вище церковне управління запрошує на собор представників і автокефальних закордонних церков з правом рішаючого голосу, але без права veto.

Проєкт скликання цього собору, який вийшов від вищого церковного управління, призначенного большевиками має своїм завданням переведення реорганізації православної церкви відповідно до потреб совітського уряду.

В совітському селі.

В „Правді“ комуніст кореспондент газети росказує свою подорож по селах. По його словам істнує два типи села: одно голодне, яке уявляє таку картину: „Візжаємо в улицю. Засипані снігом сплять хати. Де-не-де димок. Ні душі. Не зустрічає нас навіть одна собака: минулого року всіх зїли, а тих небагатьох, що лишилось, господарі держать привязаними. Подекуди попадаються забиті ще в минулого року хати. Чекають своїх господарів? Чи дочекаються? Соломяних покрівель мало. Більшість хат й будинків розкриті. Ворота нам росчиняє батько візника—найвисший старець в кожухові, одягненому на голе тіло. На дворі ні курки, ні поросяти“. Кореспондент питає, як стоїть справа зі школою й довідується: „учитель і шкільний сторож вже більш пів року не одержують з міста грошей й за науку беруть натурою. В резутьтаті до школи попадають лише заможні“. Безпосередно після того кореспондент поїхав в сите село, яке не зачепив голод. Там він побачив: „поголовне пянство: на вулиці попадались 10—12-літні хлопчаки цілком пяні. Пяні баби, мужики, дівчата. Притягаючи загальну увагу, серед вулиці борються дві старі баби. Заїздю до місцевого совіту. Пяний сторож заявляє, що совіт „гуляє“. Сміялась і плакала гармонія. Баби з якимсь завзяттям й надривом верещали пісню“.

Належить ще раз підкреслити, що цей малюнок совітського села, даний не яким-небудь „контр-революційним“ публіцистом, а автором комуністом на сторінках центрального органу комуністичної партії.

Велика Україна.

На совітській Волині.

В розмові з співробітником „Русспреса“ особа, що була на совітській Волині, подала слідуючі подробиці місцевого життя: Розвиток бандитизму викликав пересунення на Волинь кількох баталіонів державного політичного управління, які розташовані в Житомирі й які висилають карні експедиції в ті райони, де були випадки бандитизму. В Житомирі оголошено наказ про збільшення репресій за нелеґальний перехід польсько-совітського кордону і за контрабанду. В звязку з цим наказом большевики збільшили кордонну охорону. Большевики стурбовані чутками про якийсь 7. петлюрівський виступ, який нині підготовлюється. В звязку з тим зросли репресії проти українських кооперативних й просвітних орґанізацій.

Вбивство двох комісарів.

26. лютого в Харкові забиті стрілами з револьвера в помешканні почтамту народній комісар українських почт і телеґрафів Гоголів й його помічник Блінов. Вбивця зник.

Випадки вбивств представників совітської влади за останній час стали все частійшими. Наприклад недавно в околицях Миколаїва було забито два відомих комуністів — Дазік і Руденко, які були післані для комуністичної агітації на села. (Русспрес.)

Повстанський рух.

Згідно донесень українського державного політичного управління їм ліквідовані повстанські загони Примака і Загорного, які оперували в Чигиринському і Черкаському повітах. Обидва отамани були взяті після упертого бою, при чому було забрано богато рушниць, кулеметів і ручних ґранат. На допиті Примак заявив, що за останні чотири місяці його загоном було знищено 132 представника совітської влади. (Русспрес.)

Большевицькі ярмарки.

Харківський хрещанський армарок не покрив і 50 прц. витрачених на її орґанізацію коштів. „Екон. Жизнь“, підводючи підрахунки занначає, що на ярмаркові було завязано всього лише 400 умов, і що по своїм оборотам він досяг ледве 40 прц. обороту довійськових часів.

Київські контракти функціонують дуже слабо: експонатів привезено дуже мало, купецтво, що зїхалось, не мало грошей й через те обороти дуже незначні. (Руспрес).

Зріст пошестей.

Наркомздрав України зробив доклад на засіданні української комісії ліквідації голоду про збільшення пошестей не тільки в голодних районах, але й в инших місцевостях України. Надходять відомости про збільшення числа захоровань цингою, дезінтерією й сипняком з місцевостей з добрим урожаєм. Боротьба з пошестями не може провадитись в наслідок браку грошей. З 15. грудня по 15. лютого зареєстровано вмерлих серед населення України 48.000 людей; число хворих перевисшує 179.000 людей. (Вістник).

15 березня с. р. здержується висилку часопису всім П. Т. Передплатникам, що залягають з передплатою.

Поруря.

Стан облоги в Бохумі.

В Бохумі оголошено стан облоги. Вуличну комунікацію обмежено до год. 4. пополудни. Кілька осіб арештовано, а 90 урядників вигнано поза кордони Поруря. В Гельзенкірхен арештовано 250 осіб, обвинувачених в приналежности до тайної орґанізації.

Судять.

Окупаційна влада в Пірманденсі засудила бурмістра Штольбе на 4 роки вязниці за бойкот влади.

Анґлійські робітники для німецьких робітників.

Конґрес англійських професіональних союзів в Льондоні асиґнував 500 фунтів стерлінгів допомоги для робітників позбавлених праці в Порурю.

Франція проти переговорів.

Французька преса подає, що французький уряд порішив не переговорювати з Німеччиною так довго, доки Німеччина не предложить готового проєкту відшкодуваиь і не заплатить перших рат.

Німецькі націоналісти про Поруря.

В Берліні відбулося віче німецьких націоналістів, на якому прмовляв посол Вестав. Промовець накликав до зірвання дипльоматичних зносин з Францією і до активної боротьби проти окупантів Поруря.

Політичні вязні розпочали голодівку.

В останій хвилі дістаємо відомість, що в тюрмах у Львові при вул. Баторія і при вул. Казимірівській вибухла голодівка. Голодує звиж 100 осіб, виключно політичні вязні.

Від 5 місяців остають вони в тюрмах окр. карного суду у Львові. Головним чином — це люде, яких як що приходить до розправи, навіть польський суд звільняє, не маючи підстав до засуду. Слідство проволікається в нескінченість, всякі просьби підсудних збувають слідчі судді ріжними викрутами та обіцянками, обіцяючи кождому що иншого. Інтервенції кінчаться теж обіцянками. Між тим поведення властей зі згаданими вязнями крайно грубе, вязничний заряд дошкулює їм на кождому кроці. Вязничний заряд трактує їх незгідно з приписами вязничого реґуляміну.

Кілька примірів. Політичні вязні є примішені в бандитських келіях. Директор вязниці і його заступник впадають дуже часто до келій для переводження ревізій. Підчас ревізії злобно нищать річи вязнів, забирають прибори до писання, на які позволив слідчий суддя, забирають цензуровані листи і т. п. Коли вязні голосяться з жалобою, їх ніколи не покликано ані до вязничного комісаря, ані до президента.

Санітарні відносини в тюрмі страшні. Вязнів водять до купелі і купають в тих ваннах, в яких безпосередно передтим купалися сифілітики. Не допускають нікого до лікаря - спеціяліста, хоча сам п. президент суду це приобіцяв. Вязні голодують, а це тому, бо навіть харчі, які приносять з Комітету, теперішний заряд не доставляє їх всім політичним вязням, тільки самовільно роздає частини цих харчів поміж злочинців, не допускає контролі наших вязнів над харчами, тому багато харчів пропадає. Родину вязня, хотяй би приїхала як здалека, не допускається на побачення з ним.

РІЖНІ ВІСТИ.

Наміри Литви.

З Парижа доносять, що литовський уряд планує наступ на Вильно, щоби Европу поставити перед доконаним фактом, так як із справою Клайпеди.

Муссоліні про Клайпеду і кордони Польщі.

В свойому експозе Муссоліні говорив також про справу Клайпеди. На його думку ця справа вже є дефінітивно вирішена. Сх. границі Польщі ще не визначені, але це станеться в найблизшому часі на засіданнях Ради Амбасадорів.

Після вбивства митроп. Юрія.

Варшавський окружний суд вже покликав свідків в справі вбивства митрополита Юрія. До розправи зголосилось кількох оборонців. Обвинувачений запросив на розправу російського адвоката з Вильна Андреєва.

Осьмигодинний день праці в Італії.

Уряд Муссолінього опублікує на днях новий закон про введення 8-годинного дня праці в Італії.

Рівноуправнення жінок в Англії.

Палата громад ухвалила закон про рівноправність жінок в справах розводів в Англії.

Бурливе засідання міської ради в Берліні.

На останньому засіданню міської ради в Берліні прийшло до ексцесів поміж комуністами і націоналістами. Комуністи поставили внесок, щоби деякі вулиці в Берліні назвати іменами Карла Лібкнехта і Рози Люксенбург, проти чого запротестували націоналісти. З приводу авантур засідання перервано.

Справа Східної Галичини.

З Парижа доносять, що конференція амбасадорів відіслала справу східних кордонів Польщі до комісії експертів. Представник Англії заявив на засіданню Ради Амбасадорів: що автономія, яку ухвалила Польща для Східної Галичини є за вузка і тому Рада Амбасадорів ухвалить в тій справі окремий статут. Наколи навіть коаліція затвердить ризький мир, то із застереженнями відносно Східної Галичини. Рішаючий голос у справі Східної Галичини має Англія, як це стверджує навіть французька преса.

Преса про Східну Галичину.

„Ехо де Паріс“ стверджує, що Рада Амбасадорів завердить східні кордони Польщі і тільки Східна Галичина викличе великі трудноші з боку Англії.

„Матен“ пише, що коаліція не згодиться на проєкт автономії, яку ухвалила Польща для Східної Галичини.

„Курєр Львовскі“ доносить, що справа Східної Галичини спричинює Польщі великі клопоти. Премієр Сікорскі вислав у тій справі лист до генерала Фоша.

Слово Польске“ подає, що справу Східної Галичини рішає Льондон і що це будить слушні побоювання Польщі.

НОВИНКИ.

— **Товариство для утворення статистичного інституту національних меншостий.** Під проводом д-ра А. Шпіцмілера основалось у Відні товариство для утворення статистичного інститута національних меншостий, який присвячуватиме свою увагу справам національностей, покривджених версайльським договором. Поміж Німцями і Мадярами займають Українці окуповані Польщею третє місце. Адреса товариства: Відень IX. Міхельбаернґассе ч. 8.

— **Апостольський Візитатор у Національному Музею** був у пятницю 2. с. м. від год. 2. до 3. Оглядав усі збірки в супроводі президента Кураторії Музея о. архипресвитера А. Білецького і свого секретара о. д-ра І. Бучка. Пояснення давали Еп. Боцян і директор Музея. Присутні помічники музейні і консерватор іконного відділу п. інжінір В. Пещанський опроваджували прочих гостей. Достойний Гість цікавився особливо нашою іконописею, що йому нагадувала постійно тосканські памятки XIII. і XIV. вв., та працями музейними в области збирання і зберігання сих дорогоцінних памяток. На вид ненарушених збірок в часі війни світової Він висловив свою радість і вписав у книгу почесних гостей: Visitator Apostolicus Roma veniens Iohannes Genochi admiratus nobile hoc Museum et laetabundus. (Візітатор Апостольський з Риму І. Дженоккі подивляв у радости славний сей Музей).

— **Перший сімфонічний концерт** орхестри Муз. Тов-а ім. Лисенка відбудеться в перших днях квітня. Першу орхестральну пробу назначується на четвер 8. ц. м. на 2. год. пополудни. Управа просить всіх членів точно явитися! В програмі концерту, між иншими Вербицького І. Сімфонія D-dur і Фантазія — Увертюра Чайковського „Ромео і Джулєта“.

— **Напад узброєної банди на парохію.** Онодішної ночі напали на парохіяльний дім в Хочневі під Вадовіцами бандити, узброєні в револьвери і кріси. Стерроризувавши домашніх, забрали бандити дорогоцінности кілька міліонової вартости. Заспокоївши свою „пристрасть“ — відмашерували пп. бандити на черговий постій.

— **Звірі.** Старшина польського війська, якийсь п. В. і п. С., яких імя польська преса чомусь то не подає, знадили онодї до свого помешкання при ул. Льва Сапіги кравчиню Марію Д. а упоївши її — знасилували. Нещаслива дівчина, прийшовши до свідомости свого нещастя, стрілила до себе з револьвера. В непритомному стані відвезено дівчину до шпиталю.

— **Декларація обєктивного вченого.** Відомий вчений Бодуен де Куртне помістив в „Оберслезіше Кат. Цайтунг“ статтю в якій на основі рітевих даних доказує, що Шлеськ і Поморє не є етнографічно польськими землями. Становище вченого професора зустрілося зі самозрозумілою заїлістю польських імперіялістів.

— **А дорожча росте.** Дня 5. ц. м. має прийти до підвижки цін тютюну, спірту та цукру. Підвижка виноситиме 70—80 відсотків.

— **Неприємна пригода Льойда Джорджа.** Польські часописи доносять, що Льойда Джорджа, який промовляв на единбергському університеті, обкидали студенти яриною.

— **Наглі суди на спекулянтів.** Польська рада міністрів радила онодї над справою дорожні, після чого уповажнено польського міністра внутрішних справ до видачі зарядження о виявленню харчевих засобів першої потреби, а польського міністра справедливости до внесення проєкту закону, яким булаб поширена діяльність наглих судів на проступки пачкарства і недозволеного магазинування харчів для дальшої спекуляції.

— **Стрілянина на улицях Львова.** Львівський поліцист Налєпа зустрів онодї нотованих залізничих злодіїв Смольку і Віняжа, які крутилися в околиці улиць Йосафата і Городецької. Коли приступив до них з доволі прозорим заміром арештування, бандити почали тікати, а коли Налєпа не дав за вигране і пігнав за ними, почалась взаїмна стрілянина, серед якої бандити скрилися в брамі камениці при вул. Бочковского під ч. 2. Дальші пошукування за бандитами виявилися безуспішними.

— **Примусове навчання литовської мови.** В школах обнятої Литовцями Клайпеди заведено примусове навчання литовської мови. Від цього примусу будуть звільнені діти німецьких родин, які мають замір перенестися до Німеччини.

— **Польські тюрми розсадниками епідемії.** Про відносини в яких коротають дні українські вязні в Тернополі говорить факт, що на днях вибухла в тернопільських тюрмах епідемія сипного тифу, якого жертвою впало онодї 7 осіб.

ОСТАННІ ВІДОМОСТИ.

ТЕЛЕҐРАМИ ПОЛЬСЬКОЇ АҐЕНЦІЇ ТЕЛЕҐРАФІЧНОЇ.

Дальший похід французьких військ.

Париж. Як звідомляють зі Штрасбурга, французькі війська переступили дня 3. ц. м. Рен під Максав, щоби зайняти кілька портових місцевостей. При цьому посунулися також у напрямі Карльсруге. Пристані в Карльсруге і Мангаймі зайнято, щоби влекшити союзникам митову контролю.

Берлін. До Дармштада прибули два баталіони французьких військ.

Берлін. Як звідомляють із Людвіґсгафен, французькі війська зайняли 3. ц. м. більше залізничих дворців в Палятинаті. Окупаційні власти переводять у Палятинаті мілітаризацію всієї залізничої сіти.

Париж. Французьке правительство повідомило урядово німецького амбасадора, що окупаційні війська зайняли пристані в Карльсруге і Мангайм і залізничі варштати в Дармштад, наслідком актів саботажу на каналі Горн, де пущено нарочно на воду тратву, щоби перешкодити плавбі.

Справа інтервенції Англії й Америки.

Льондон. Райтер заявляє, що Англія дальше задержує прихильну невтральність супроти Франції і Бельгії тай не думає інтервеніювати якнебудь.

Париж. „Еко д' Парі“: Англійська й американська інтервенція не є можлива доти, доки правительства в Льондоні і Вашінґтоні не змінять становища в справі міжсоюзних довгів. Америка й Англія мусіли би загарантувати правильні сплати довгів і безпеченство Франції і Бельгії. Самособою, годі задовольнити Францію, коли на все мається відповідь: Союз Народів.

Вашінґтон. В Білому Домі заявляють, що не зайшла ніяка обставина, що могла би змінити становище Злуч. Держав у справі Поруря.

На литовсько польській невтральній смузі.

Вільно. Нічю з неділі на понеділок Литовці напали на Пшелай. По польській стороні є чотири вбиті і пять ранених.

Вільно. Звідомляють тут із заграничних місцевостей, що проти місцевости Малєдубно, в селі Соловарка за Меренчанкою є сотня литовського війська, що послугується німецькою командою. Литовці кажуть, що це добровольці з Клайпеди.

Німеччина не бажає переговорювати.

Відень. „Н. Фр. Пр.“ з Парижа: На Ке д' Орсей заявили, що нема ніяких урядових звідомлень, котрі вказували би, що Німеччина готова переговорювати. Очевидно, що німецькому правительству тепер не залежить на переговорах.

Знесення митного кордону між Клайпедою і Литвою.

Рига. Пр. бюро тутешнього литовського посольства звідомляє що митову границю між Литвою й округом Клайпеди знесено 23. лютого ц. р.

Знесення клайпедської границі.

Берлін. По донесенням клайпедської преси, клайпедську границю мається знести 8. марта ц. р.

Дописи з краю.

(Бранка, реєстрація, карні експедиції, господарка поліції й війська.)

Волчківці, повіт Снятин.

У нас перемінила польська влада почту на аґенцію. Почту побирається три рази в тиждень з Заболотова, віддаленого 8 кільом. Листи і грошеві перекази лежать на почті по 5 місяців. Переказ наданий в Заболотові 1. серпня 1922 р. на адресу Крупського відбував 8 клм. дорогу 5 місяців без трьох днів, бо адресат одержав його 27. грудня. Рекомандований урядовий лист наданий судом в Заболотові 13. листопада 1922 р. дійшов до рук адресата Павловського аж 17. лютого 1923 р. Суд в Снятині загрозив функціонарці зробленням ужитку через те, що судові письма почта у Волчківцях не доручує. Хоч у селі є чотирнайцять товариств, між ними кілька повітових, як деканальний уряд, філія „Просвіти“ та инші, то вони з добродійства почти не можуть користати, але свою кореспонденцію надають в Снятині або Заболотові.

Листи надані тут йдуть до місцевости кілька кільометрів віддаленої 3 тижні або й більше. Почтова функціонарка викручується в урядуванню листоносом чоловіком, неграмотним і налоговим пяницею.

Почту привезену ніколи тої самої днини не роздається, але тримають через ніч, через що часописи доходять до рук передплатників аж в чотири дні по видрукуванню. Листи перебирає хто будь, бо функціонарка приймає в бюрі своїх знайомих, а неграмотний листонос „роздає“ почту.

В наслідок цего часописи пропадають, або адресати мусять їх підшукувати по сусідних селах.

✝ Посмертні згадки.

Виділ Чит. „Просвіти“ в Стрілисках Нов. п. Бібрка повідомляє з великим жалем і смутком про передвчасну втрату найкращого свого діяча і члена Гриця Баковського, 2кий дня 21. лютого 1923. помер у я8. році життя на важку грудну недугу. Покійний боровся весь час великої та визвольної війни у рядах Українських Січових Стрільців; підчас облоги Львова попав у польський полон, який підкосив його здоровля та передчасно загнав у могилу. В. Й. П.

За редакцію відповідає Ол. Кузьма

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.